

ATT HA
**Synnedstättning
och neuropsykiatrisk
funktionsnedstättning**

Antalet medlemmar med flera funktionsnedsättningar ökar. Vi vill därför berätta om några av de här diagnoserna och hur vi kan underlätta för alla att medverka och känna sig välkomna vid träffar. I slutet av häftet finns tips för hur man kan underlätta vid sammankomster. Dessa tips är bra och viktiga för alla medlemmar och leder till en bättre verksamhet.

NPF

Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) även kallat neuropsykiatriska diagnoser, är i Sverige en vanlig samlingsbenämning på ett antal psykiatriska diagnoser. Diagnoserna ställs oftast under barndomsåren.

Den vardagliga termen bokstavsdiagnoser syftar på ADHD, vilka ingår i diagnosgruppen. Den del av psykiatrin som diagnostiserar och behandlar dessa tillstånd kallas i Sverige för neuropsykiatri.

Till de neuropsykiatriska diagnoserna brukar i Sverige räknas ADHD, ASD, Autism och Tourettes syndrom. Även CVI, Cerebral vision impairment ingår i gruppen.

Personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar kan bland annat ha svårigheter med socialt samspel men även koncentrations- och inlärningssvårigheter.

På följande sidor går vi igenom de vanligaste diagnoserna som syncentralerna idag märker av i samband med synnedsättning.

Autism

Autism är en genomgripande, medfödd funktionsnedsättning som ofta förekommer tillsammans med andra funktionsnedsättningar som utvecklingsstörning, epilepsi, syn- och hörselnedsättning.

Personer med autism har svårt att bearbeta information så att de får helhet och sammanhang i sina upplevelser. De har också en bristande förmåga att förstå och leva sig in i andra människors tankar och känslor. Förutom detta är det vanligt att personer med autism uppfattar och reagerar annorlunda på sinnesintryck som ljud, ljus, dofter och beröring. Graden av autism kan variera och personer med funktionsnedsättningen har därför olika behov av hjälp och stöd.

Många människor med autism vill ha det på samma sätt hela tiden vilket kan vara svårt att förstå för andra. Om något ändras kan personen bli mycket ledsen eller arg. Det kan vara sådant som att byta plats vid matbordet, ses i ny möteslokal eller andra förändringar.

Mer information finns på www.autism.se

Högfungerande autism/ASD (före detta Aspergers syndrom)

Personer med ASD (Autism Spectrum Disorder) har ofta svårt att umgås med andra människor, att prata med dem och förstå vad de känner och menar. Detta kan leda till missförstånd och kan uppfattas som att personerna är ohyfsade eller blyga.

En person med ASD kan vara mycket intresserad av en speciell sak och ha stora kunskaper inom just det området, medan det kan vara omöjligt att klara andra saker.

Det är vanligt att personer med ASD är känsliga för ljud, ljus och smaker.

Många tycker inte om att andra rör vid dem och det är också rätt vanligt att en del inte vill vara på platser med mycket folk. Personer med ASD har lätt för att uttrycka sig med ett stort ordförråd, men kan ändå ha svårt att prata med andra.

Många ser varje händelse som enskild och har svårigheter med att se sammanhang, att lösa problem och att planera framåt. Det är bra att ha gott om tid och en bra framförhållning.

Mer information finns på www.autism.se

ADHD

ADHD är en förkortning av Attention Deficit Hyperactivity Disorder. Det brukar översättas med uppmärksamhets- och hyperaktivitetsstörning. ADHD innebär att man har svårt med koncentration och uppmärksamhet, och att man ofta gör saker utan att tänka efter först. Man blir lätt störd om det händer mycket omkring en.

Många med ADHD är överaktiva, medan andra känner sig trötta och har svårt att komma igång med saker. Flera har svårt med sociala relationer. Man räknar med att två till fem procent av alla barn i skolåldern har ADHD. Det är vanligare hos pojkar än flickor, men flickorna är ofta mindre motoriskt överaktiva och mindre utagerande än pojkarna. Ibland missas diagnosen hos flickor på grund av den något annorlunda symtombilden.

Många av de som har fått diagnosen ADHD som barn lär sig hantera sina svårigheter när de blir äldre.

Mer information www.attention-riks.se/NPF

CVI

CVI står för Cerebral Visual Impairment, det vill säga "hjärnsynskada". Även de som inte har diagnosen CVI kan ha mer eller mindre tydliga syntolkningssvårigheter. Det vill säga synskadan sitter inte i ögonen utan är istället en hjärnskada som innebär att personen har svårt att tolka vad hen ser.

Svårigheter kan finnas inom följande områden (fritt efter Gordon Dutton):

- att känna igen ansikten, föremål/former och att uppfatta ansiktsuttryck
- att hitta i omgivningen
- att hitta det viktiga, då bakgrund och/eller miljö är rörig
- att uppfatta djup och höjdskillnader
- att se det som rör sig, eller saker då man rör sig själv
- att göra sig en inre bild och att minnas vad man har sett.

Många har svårt med ett eller några av dessa områden. Några kan ha svårigheter inom alla delar. Synförmågan tycks ofta vara mycket varierande.

Mer information om CVI finns bland annat på www.spsm.se

Utvecklingsstörning

Utvecklingsstörning är en funktionsnedsättning som påverkar individens liv. Det finns flera typer av utvecklingsstörning. Man kan ha en lindrig, måttlig eller svår utvecklingsstörning. Att ha en utvecklingsstörning innebär en svårighet att förstå och lära sig vissa saker. En lindrig utvecklingsstörning märks ibland inte förrän i skollåldern.

Hos barn med måttlig eller svår utvecklingsstörning märks funktionsnedsättningen redan under spädbarnsåren och påverkar barnets hela utveckling.

En utvecklingsstörning kan uppstå av många olika orsaker. Det kan bero på skador på generna. Dessa skador kan vara ärftliga eller uppstå under fosterstadiet. En hjärnskada under tidig graviditet, förlossning eller under den närmaste tiden efter födelsen kan leda till att barnet får en utvecklingsstörning.

Det är ganska vanligt att man samtidigt, med utvecklingsstörningen, har sjukdomar som till exempel epilepsi, CP-skada (cerebral pares) eller andra funktionsnedsättningar, som till exempel nedsatt syn.

Mer information finns på www.fub.se

Att tänka på inför ett möte

För att underlätta för personer med ovanstående diagnoser, och som även har en synnedsättning, bör du tänka på att:

- Informera skriftligt inför träffen.
- Ha ramar och håll tidsschemat.
- Håll ljudnivån nere.
- Håll mötesstrukturen.

Var noga med bemötandet genom att:

- Ta kontakt så personen känner sig viktig och välkommen.
- Förklara vad som kommer att hända.
- Misstolka inte det som individen säger.
- Var alltid rak och tydlig.
- Försäkra dig om att personen har förstått vad som menas.
- Se till att hen får en bra sittplats och kontakt med andra på mötet!
- Om missförstånd uppstår, ta det lugnt och låt gärna eventuell assistent hjälpa till i samtalet.

Vid mötets slut, ta kontakt, fråga hur det gick och hälsa välkommen till nästa gång!

Vid behov: ta kontakt inför nästa möte, fråga om personen har några särskilda önskemål.

Vid styrelsemötet

Särskilt viktigt att tänka på:

- Nya styrelseledamöter bör få en mentor i styrelsen som de kan ställa frågor till om styrelsearbetet.
- Det är viktigt att man kommer överens om hur man begär ordet.
- Styrelsemöten ska genomsyras av lyhördhet för allas åsikter.
- Ha tydliga rutiner kring frågor där beslut ska fattas. Det är bra att inte ha för bråttom. Många gånger kan det vara bra att ha en diskussion vid ett styrelsemöte och ta själva beslutet i frågan vid nästa möte.
- Om något ska göras mellan mötena bör det finnas en åtgärdslista med sådana punkter. Då blir det lättare att få en översikt av vad som gjorts och vad som finns kvar att göra. Åtgärdslistan kan skickas ut tillsammans med protokollet.
- Ordförandens uppgift är att se till att alla kommer till tals och att man inte talar i munnen på varandra eller upprepar vad som tidigare blivit sagt.

Detta material finns i följande versioner:
på vår webbplats, på papper i tryckt text och som
punktskrift, som word-fil, samt inläst på CD i DAISY-format.

Beställ hos SRF Kontorsservice, tel: 08-39 92 20
eller via e-post: kontorsservice@srf.nu

Synskadades Riksförbund · 122 88 Enskede
tel: 08-39 90 00 · fax: 08-39 93 22
info@srf.nu · www.srf.nu

Stöd gärna vårt arbete. Pg 90 00 90-2

